СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 224. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 27-го вересня 1938. No. 224. Jersey City, N. J., Tuesday, September 27, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ АПЕЛЮЄ ДО ГІТЛЄРА Й БЕНЕША ЗА МИР

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт вислав до німецького канцлєра Гітлєра й чехословацького президента Бенеша депешу з особистим закликом полагодити свої ріжниці мирними переговорами й удержати спокій у світі.

Президент пригадує начальникам обох цих держав, що їх держави колись зобовязалися так званим договором Келоґа й Бріяна полагоджувати всякі ріжниці мирним способом. На його думку, „вживання сили не приносить ніякої розвязки на добро людства". Як довго держави можуть іще з собою говорити, так довго ще не пропала надія, що розум, а не почування будуть вирішувати справу.

Президент закомунікував теж свою депешу урядам Франції й Анґлії.

ЧЕХИ ПОЧИНАЮТЬ СВОЮ ПРОПАҐАНДУ.

НЮ ЙОРК. — У великій салі Медисон Сквер Ґарден відбулося закодом Комітету Рятування Чехословаччини масове віче для протесту проти розбору Чехословаччини. На вічу зявилося коло 20,000 осіб. Між іншими промовляв німецький письменник Томас Ман. Зібрані витали оплесками згадку Бенеша й Сирового та гукали на згадку Гітлєра й Чеймберлина.

У „Шікаґо Стадіюм" відбулося чехословацьке віче, на котрому, кажуть, зявилося 67,000 осіб. Перед вічем відбулися містом чехословацькі паради.

ЦЕРКВИ ПРОПОВІДУЮТЬ ПРО ВІЙНУ.

НЮ ЙОРК. — Перегляд церковних проповідей, виголошених останньої неділі, показує, що їх темою була часто війна.

О. Робертс у своїй проповіді в католицькій катедрі св. Патрика предсказував упадок „гордих" народів. Вилйем Менинґ, провідник протестантської епископальної церкви, казав, що „божевільний чоловік" пробує загнати світ у війну.

СПОДІВАЄТЬСЯ БОЖЕВІЛЬНОГО СВІТУ.

НЮ ЙОРК. — Ерл Бертранд Росел, відомий анґлійський фільософ, заявив у розмові з ґазетярами при своїм приїзді в Америку, що ще одна світова війна, і цілий світ стане божевільним.

Росел, котрий приїжджає вчити в шікаґовському університеті, назвав себе крайнім пацифістом, але признав, що бувають випадки, коли тяжко здержатися від війни. Він каже, що він ніколи не мав пошанування до Чеймберлина, але стріча з Гітлєром це критичне відношення ще більше скріпила.

РЯТУНКОВА АКЦІЯ ДЛЯ ЖЕРТВ ГУРАҐАНУ.

ВАШИНҐТОН. — Ґубернатори 5 стейтів Нової Анґлії збираються до Бостону на конференцію в справі допомогової акції для жертв гураґану й повени.

За обчисленнями урядів цих стейтів, 12,650 родин потребують допомоги. Уряди стейтів думають домагатися від федерального уряду допомоги в сумі 75 міліонів долярів.

Президент Рузвелт вислав в околиці, навіщені гураґаном, Гарія Гопкинса, начальника бюра допомогових робіт, на огляд ситуації. Гопкинс буде робити свою обїздку літаком.

СТРАЙК ВІЗНИКІВ ІЩЕ НЕ ПОКІНЧЕНИЙ.

НЮ ЙОРК. — На зборах трьох відділів юнії візників вантажних авт у неділю постановлено відкинути предложені умови й починати страйк наново.

Міський посадник Ля Ґвардія, вернувшися з конвенції Американського Леґіону, почав негайно заходи за полагодження страйку.

ПІДНОСЯТЬ ВАГУ ЧАСОПИСУ ДЛЯ РОЗГОЛОСУ ТОВАРУ.

АЛТУНА (Па.).—На зборах Міжстейтового Союзу Завідувачів Реклями стверджено, що головним засобом розголосу товарів усе ще остається преса.

ДОМАГАЮТЬСЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ЖІНКИ СУДДЕЮ.

НЮ ЙОРК. — На зборах Федерації Бизнесових і Професійних Жінок ухвалено резолюцію, в котрій висловлено домагання йменувати принаймні одну жінку на становище судді в Ню Йорку.

СКІЛЬКИ ТРЕБА РОДИНІ НА ПРОЖИТОК?

НЮ ЙОРК. — Нюйорська Буджетова Рада розслідила мінімальні вимоги родини на прожиток і прийшла до переконання, що родина з 5 осіб, себто батька, матери й 3 дітей, потребує тижнево принаймні $8.73 на саму поживу.

ПРИГОТУВАННЯ ДО СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — Анґлійський уряд предложив виставовій корпорації плян британського павільону на Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році.

Підприємство підземної залізниці „Інтерборо Репид Трензит" уже починає діставати вози, замовлені спеціяльно на час вистави.

ОСТАННІ ВІСТІ

СКЛИКАННЯ АНҐЛІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

ЛОНДОН. — Анґлійський уряд рішив скликати наступної середи зібрання анґлійського парляменту, який має одобрити, або відкинути, рішення кабінету міністрів. Догадуються, що на тому зібранні буде рішена справа війни або миру. По настроях можна судити, що парлямент дасть повну піддержку урядові.

ВЕЛИКИЙ СПАДОК НА БІРЖІ.

ЛОНДОН. — На лондонській біржі всі цінні папери зазнали великої знижки.

АМЕРИКАНЦІ ВТІКАЮТЬ З БЕРЛІНУ І ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Американці дістали від своїх консулятів зазиви, щоб чимскорше виїздили з Франції і Німеччини.

ВІДПОВІДЬ ДАЛЯДІЄ РУЗВЕЛТОВІ.

ЛОНДОН. — Премієр Даляділ, який нараджується тепер у Лондоні, післав президентові Рузвелтові відповідь на його заклик удержати за всяку ціну мир. Він сказав, що французький уряд отсе робить надлюдські зусилля, щоб цей мир задержати. Він також дякував президентові, що той уживає свого морального авторитету до захований миру.

НІМЕЧЧИНА ҐОТУЄТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

БЕРЛІН. — У Німеччині далі гарячкові приготування до війни. Медичні піклуванки дістали приказ, щоби були на поготівлі. Вразі бомбування міст їм призначено райони, на яких вони мають займатися раненими.

ЮГОСЛАВІЯ І РУМУНІЯ СТОЯТЬ ПРИ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

БІЛГОРОД. — Югославський і румунський уряд післали Угорщині ноту, що вони виконають свої зобовязання супроти Чехословаччини, коли Угорщина її заатакує.

НІМЕЧЧИНА НЕЗАДОВОЛЕНА З ЦЬОГО.

БЕРЛІН. — Німецька преса висказує велике незадоволення з приводу заклику президента Рузвелта зберегти мир. Цей заклик, говорить німецька преса, повинен бути звернений на адресу чехів, а не німців. Деякі ґазети твердять, що цей заклик Рузвелта означає чинне втручування Америки в европейські справи.

ПРОЦЕС ПРОТИ ДВОХ СОВЄТСЬКИХ СТАРШИН.

Воєнний трибунал у Ленінграді розглядав справу двох старшин інтендантури червоної армії, Данилова і Кудика, за саботаж у засоблюванні харчами відділів військової ленінградської округи. Трибунал засудив Кудика на 10 років, Данилова на 5 років вязниці.

ПІДОЗРІННЯ ЗА ДИКТАТОРСЬКІ ЗАЗІХАННЯ ПРИПИСУЄ ГІСТЕРІЇ.

Брус Бартон, републиканський конґресмен, виступив у Ню Йорку на зборах голосуючих жінок з обороною президента Рузвелта перед закидом, що, мовляв, він хоче завести в Америці диктатуру. Конґресмен приписав такий закид політичній ґістерії.

НЕСПОКОЇ В УКРАЇНІ.

„Возрожденіе" з 2. 9. подає, що коло польської границі були повстання селян проти Москви. Видно було відблески численних пожарів та чути гарматну стрілянину. Селяни були добре озброєні. В Києві вбито прокуратора КВО, Калошина.

ПОБИЛА МУЖА ПО ГОЛОВІ ПІДЧАС ЙОГО СНУ.

У Віжомлі, повіт Яворів, 19-літня Марія Гіркава побила свого мужа, 24-літнього Степана, підчас його сну так сильно по голові, що він утратив свідомість. Стогони побитого почули сусіди, що віддали Марію поліції, а її жертву відвезли до лічниці.

КОРОЛЬ ЦИГАНІВ ОБРАЗИВ ПОЛЬСЬКИЙ НАРІД.

Король польських циганів, румунської національности, 44-літній М. Квєк з Кракова, в Тчеві образив польський нарід, говорячи такі слова: „До холєри з поляками!" За те судили Квєка й засудили на рік вязниці з завішенням виконання кари на 5 літ.

НАПАД БДЖІЛ НА ДВОХ СЕЛЯН ТА ЧОТИРИ КОНІ.

Під Сепенрадом у Вестфалії напав рій бджіл на двох селян і чотири коні, що тягнули молотілку. Бджоли пожалили так страшно свої жертви, що коні згинули негайно, а селяни борються зо смертю у шпиталі.

ЗНОВУ „РЕВІНДИКАЦІЯ".

В Старім Олексинці (Кремянеччина) в присутності делеґата кремянецького староства передали місцеву „зревіндиковану" православну церкву римо-католицькому ксьондзові. „Ці чинности пройшли спокійно" — повідомляє польська преса.

НАЙБІЛЬШИЙ ДЗВІН НА СВІТІ.

В місцевості Турнен у Бельгії кардинал Ван Рой посвятив чотири нові дзвони, з яких найбільший важить чотири тисячі кільоґрамів.

ЧУЖІ ПАМЯТКИ СТАРОВИНИ НИЩАТЬ, СВОЇ ХОРОНЯТЬ.

„Известия" з 26. 8. нарікають на те, що у Володимирі над Клязмою місцева влада дуже необережно відноситься до будов з 12 століття й особливо до Золотих Воріт та до Дмитріївського Собору, що їх збудував князь Андрій Боголюбський. Пишуть, що треба приняти міри й охороняти перед знищенням памятки руської старини.

(А що поробили з українськими памятниками, про те ні слова. В Україні все вільно робити, бо то не „русска старина").

СЦЕНА З ПОВЕНИ.

Дім Ерла Коклина в Норт Гейвені, Конетикот, вчасі виливу ріки Конетикот, підчас останньої повени. Родина й кури шукають схоронища на даху дому, коли дорогу залили води, відтинаючи людей від світу.

ЧЕХИ ВІДКИНУЛИ УЛЬТИМАТ

ПРАГА. — Хоч ультимат Гітлера має час до кінця цього тижня, то проте чехи відразу відкинули його. Бо умови його такі, що, принявши їх, чехи втратилиб усяку самостійність. Гітлєр, передаючи ультимат через Чеймберлина, долучив теж мапу, на якій є зарисовані ті околиці, які чехи мали відразу віддати німцям, а також ті, в яких мається перевести плєбісцит. Зарисовані околиці є далеко більші, ніж чехи собі уявляли. Вони охоплюють майже всі промислові центри Чехословаччини і ділять її на половину. Чехи твердять, що деякі околиці мають лише 35% німців. Ультимат також домагається, щоб усе майно в тих околицях залишилось ненарушене. Та найважніше в цьому ультиматі є те, що Німеччина ні словечком не згадує про ґарантію нових чеських границь.

АНҐЛІЯ І ФРАНЦІЯ ПІДДЕРЖУЮТЬ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНУ.

ЛОНДОН. — Минулої неділі нараджувалися в Лондоні анґлійські міністри з французькими. Французький премієр Далядіє і міністер закордонних справ, Боне, дістали від свого кабінету повновласть робити найдальше йдучі рішення. Чеський посол у Лондоні, Ян Масарик, зложив на руки анґлійського уряду заяву, що Чечословаччина відкидає ультимат. Анґлійські і французькі міністри рішилися піддержувати Чехословаччину. Анґлійців і французів найбільше турбує це, що Гітлєр відмовився ґарантувати дальші границі Чехословаччини. Тим він виразно дав до зрозуміння, що його „похід на схід" на судетських німцях не скінчиться.

ГІТЛЄР ЛЮТИЙ.

БЕРЛІН. — Довідавшись про відкинення ультимату, Гітлєр попав у велику лють. Він відразу заповів величезну маніфестацію всього німецького народу, що мала відбутись цього понеділка. В часі тої маніфестації він мав зложити перед німецьким народом якусь дуже важну заяву. Ввесь німецький нарід мусів прислухуватись до радіоапаратів, вислухуючи промови Гітлєра, що була вповні войовничого характеру. Гітлєр думає взяти зброєю те, що вважає за німецьке.

ПРИГОТУВАННЯ АНҐЛІЇ ДО ВІЙНИ.

ЛОНДОН.—Анґлія зовсім поважно приготовляється до війни. В усіх лондонських парках копають глибокі сховки перед бомбами. По всіх станицях Лондону приготовано для всіх грамадян ґазові маски. Ці маски приміряно для всіх громадян. На стаціях скупчено величезну скількість залізничих возів і паровозів, щоб на першу вістку вибуху війни виселити значну частину населення поза місто.

До Лондону приїздить французький шеф штабу, ґен. Ґамелін, щоб разом з анґлійським штабом нарадитися над способом ведення війни.

МУСОЛІНІ КАЖЕ, ЩО ТАКОЖ БУДЕ ПЕРЕВОДИТИ МОБІЛІЗАЦІЮ.

РИМ. — Мусоліні виголосив іще одну свою промову в місті Вінченца. В тій промові він загрозив, що коли всі держави будуть мобілізуватись і скупчувати фльоти, то він зарядить також мобілізацію і пішле військо на границі. Замітне в тій його промові те, що він нікому не погрожує, тільки апелює до Анґлії і Франції, щоб доложили всіх старань і конфлікт полагодили мирно.

ЧЕХИ ОБІЦЯЮТЬ ПОЛЬЩІ ТЕШИНСЬКИЙ ШЛЕСЬК.

ПРАГА. — Чеський уряд післав до Польщі урядове письмо, в якім говорить, що годиться на те, щоб віддати Польщі тешинський Шлеськ враз з 80,000 поляків. Але Чехословаччина виконає це тоді, коли німці дістануть своїх судетських німців. У тому письмі також згадується про поліпшення польсько-чеських відносин.

СОВЄТИ ПОГРОЖУЮТЬ ПОЛЬЩІ.

МОСКВА. — Совєти скупчили в околицях Києва і Білоруси коло пів міліона війська, а також коло дві тисячі бойових літаків. Цю армію Совєти нібито готовлять до нападу на Польщу, колиб остання хотіла заатакувати Чехословаччину. Але вкупі з тим у цілих Совєтах великий спокій і ніхто нічого не говорить про війну. Вістки про війну заборонені. В ґазетах видно спроби відвернути увагу громадян від тої теми.

АПЕЛЬ ДЕРЖАВ ДО НІМЦІВ.

ЛОНДОН. — Анґлія і Франція, а також Америка, рішили звернутися з апелем до Гітлера, щоб він передумав іще раз свої домагання і змодифікував їх, та щоб мирним способом старався полагодити чехословацьке непорозуміння.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКІ АПЕТИТИ НА ЗАКАРПАТТЯ

У своїм ультиматі до чехословацького уряду польський уряд вказує на бажання Польщі взяти участь у розділі території чехословацької держави. У цій ноті польський уряд підносить домагання віддання Польщі населеної поляками околиці міста Тешина, одначе рівночасно з тою нотою в Польщі пішла пропаґанда, котра вказує, що польські претенсії до Чехословаччини відносяться й безпосередньо до українців.

У той самий час, як польський уряд бомбардує чеський уряд домаганнями, нотами й ультиматами в справі Тешина, польська преса веде широку кампанію, з котрої видно, що польські апетити сягають далеко поза Тешин, себто далеко поза межі території, населеної поляками, отже на території, населені неполяками. Польські півурядові й урядові ґазети домагаються спільної польсько-мадярської границі. Як відомо, Польща й Мадярщина тепер спільної границі не мають, хоч до війни занята нині Польщею Галичина мала спільну границю з Мадярщиною. Від версайського договору такої границі не було, бо між Польщу й Мадярщину всувалася територія Словаччини й „Карпатської Руси", злучених із Чехословаччиною. Домагання заведення спільної границі для Польщі й Мадярщини це лише фіґовий листок для соромного пляну захоплення Закарпатської України Польщею або Мадярщиною, або обома ними на спілку.

Польська преса підготовляє вже це захоплення Закарпатської України так далеко, що вже говорить про потребу скорої конференції Польщі й Мадярщини в цій справі. Каже польська преса, що „Карпатська Русь", ця „шийка фляшки", має пропасти, бо вона становить сполуку між Чехословаччиною й Румунією й совєтською Росією. Себто, як вона буде занята державами, що відносяться ворожо до Чехословаччини й Росії, то важний у воєнних часах безпосередній звязок між Чехословаччиною й Румунією та Росією буде перерваний.

Ці зазіхання на українську споконвічну землю розкривають мотиви, для котрих ця Польща, що все говорила про потребу вдержання миру для себе, наґло змінила основно цю політику й стала побренькувати шаблею, та чому це Польща, котра досі лявірувала між Німеччиною й Росією, дружила з одною й з другою, або, як кажуть влучно американці, сиділа на плоті, злізла з плота та вмішується в бійку по стороні Німеччини. Коли польський уряд говорить про спасіння „невідкуплених" поляків, польські ґазети розкривають польські апетити збільшити ще більше вже й так неприродньо роздуті польські границі.

Це вказує теж на те, що польський уряд сподівається, що в цій війні виграє Німеччина. Польща служила Франції, як довго Франція верховодила в Европі, а коли Франція втратила геґемонію, Польща старим льокайським звичаєм перейшла до нового пана, сподіваючися від нього у відплату якогось охлапу.

ВОГНЕМ І МЕЧЕМ

(Докінчення)

А як іде акція з церквами?

Вже від початку 1938 р. почалось у варшавсько-холмській православній дієцезії (отже на Холмщині й Підляшші) замикання, опечатування, а навіть руйнування і палення православних церков і домів молитви, нібито тому, що — раз — вони є памятками русифікаційної політики з царських часів, а — друге — нібито тому, що напливові православні забрались, а тимсамим церкви стали „непотрібні". Але прицьому руйнуванні не перебирали: з доручення адміністраційної влади, при асисті державної поліції (деколи з поліційним псом), руйнують церкви спроваджені польські р обітники (Лашів), а то на кошт села. Зруйнували деякі такі церкви, що н і к о л и н е б у л и уніятськими; що побудовані, або в останніх довоєнних, або навіть повоєнних роках (таких було 90 церков); зруйновано деякі, побудовані вже за польських часів (Терноватка, Угрин, Витичко, Голє, Любінь). Між зруйнованими церквами були муровані й деревляні. Понищили такі церкви, що годилося їх конечно заховати з огляду на їх старість (Щебришин, будована 1184; Корниця, 1578; Біла Підліська, 1582; Замостє, 1589 і т. д.), і такі, що були у високо почитаних відпустових місцях (Турковичі, пов. Грубешів, 16. липня, отже на другий день по відпусті). В деяких церквах примістили „Людові доми", деякі розібрали, а матеріял продали на інший ужиток, а навіть приватним полякам (Лащів). Зруйновано навіть деякі такі церкви, що на основі спільного порозуміння (була мова вище) були призначені для вжиткування до виконування релігійних обрядів, як етатові. Разом утратила Холмщина й Підляшшя в 1938 р. до кінця липня 112 церков, у тому 26 забрано на костели, 2 спалено (і не вдалося відшукати паліїв), а решту збурено.

При буренні церков нищили церковну утвар, дзвони і т. п.

Там, де була знищена церква, нарід приймав добровільно священиків, призначених православною митрополією, й удержував їх добровільними дарами. Це так звані неетатові священики, що відправляли по селянських домах, а то й доводили до будови провізоричних домів молитви. Що прийшлося витерпіти таким духовникам, про це краще не говорити: грошеві кари, арешти, прогнання з села і т. п.

Як могла поділати на нарід така окатоличуюча акція, про це може кожний догадатись. Отже й не можна дивуватися, що за православними вставилися не тільки самі в першу чергу покликані духовні і світські православні кола, але й Українська Парляментарна Репрезентація варшавського сойму, хоч її члени самі католики, між ними навіть католицький священик сенатор, о. Лободич, українська преса без ріжниці партії, а навіть наш найвищий церковний достойник, Високопреосв. Митрополит А. Шептицький. Але це вже для себе інша історія.

Як же ставиться польська прилюдна опінія до такого стану? — Ріжно: є такі, що їм трохи неприємно, мовляв, по-що то робити те все так голосно, коли то делікатна справа; є такі, що кажуть — добре, що так сталося, що „уряд затирає сліди насилля з часів неволі" та „вирівнює історичну несправедливість"; „акція, почата владою, є слушна і її треба послідовно перевести аж до повної ліквідації" (резолюція всяких польських самостійницьких звйонзків, принята на зібранні у Львові 30. липня 1938); а є й такі, що не тільки це похваляють, але й накликують, що „найвища пора як слід сконтролювати відносини, що панують на Любельщині, на Підляшші й Холмщині", і не допустити до пропаґанди візантійсько-словянського обряду, веденої оо. василіянами з Галичини, та до будови осередків українізму на такій корінно польській землі, як Люблинщина".

Та вже найбільше дісталося нашому митрополитові за його християнську поставу і за слово оцінки шкоди, заподіяної унійній ідеї. Пастирський лист у тій справі сконфіскувала влада в цілості враз з заголовком і підписом. Майже вся польська преса виступила проти митрополита, відбуваються польські зібрання, накликають до гостріших засобів проти нього, а бувший міністер віроісповідань, Станислав Ґломбіньскі, хвалиться в часописі з 2. вересня 1938, як то він уже в 1923 р. був рішучо противний поворотові митрополита з воєнного вигнання до Львова. Він пише: „Розуміємо також добре, що духовний, а особливо князь церкви, повинен мати серце й очі відкриті на потреби свого народу, що може чинно співдіяти у праці над його розвитком і боронити його прав, як то робило багато польських епископів, а також багато епископів за границею, напр. свіжо померлий кс. Глінка, незломний оборонець прав словацького люду". Але, на його думку, самозрозуміло, що не можуть таких засад брати для себе „епископи, що називають себе українськими" (в тому випадку митрополит і еп. Бучко), бо це „входить в обсяг загранічної політики і дивно гармонізує зо струями, що йдуть від нашого західнього сусіда" (себто Німеччини. — Авт.).

А чи видержить цей напір 250-тисячна українська людність Холмщини?

Безперечно, життєвість у неї є. Спільна кров, що озвалася стихійно у всього народу, що визнає християнську церкву, піддержить їх. Але треба, щоб усі українці по всьому світі розворушили в собі потребу й почуття якнайвищого духового єднання та щоби почули в душі тверду волю солідарности й завзяття.

Х.

МАНДРІВКА ПО ГАЛИЧИНІ ТА ЗАКАРПАТТІ ТОМУ СТО ЛІТ

(2)

Вкінці я дійшов до **Галича.** Я довго стояв над Дністром при заході сонця і любувався руїнами замку, роздумував про давню славу столиці Ярослава Осмомисла, а пором тимчасом переправився на другий бік містечка. До нього я не спішивсь, а то прийшлося б ночувати в жидівській гостинниці. Нібито тому, що пором відплив до протилежного берега, а до коршми, що стояла при дорозі, далеко вертатися, я пішов по хатах шукати нічлігу. Поступив до якоїсь хати: В нас нема де, багато дітей; у другій: Мого чоловіка нема вдома; у третій привитала мене жінка гарним словом: „Ой, я би ночувала якогось пройдисвіта? А до коршми на нічліг!" Я малощо не рішився піти до жида в коршму, одначе попробував зайти ще в одну малесеньку хатину. Добродушний господар прийняв мене на ніч, одначе виправдувався, що в нього невиґідно, тісно. Він по ремеслу був ткач, звався Михайло Сеґин. Я з ним розговорився, зазнайомивсь і почав свою справу. Мав він двох гарних хлопчиків, що ходили до вселюдної школи в Галичі. Я попросив їх заспівати руських пісень. Потім заспівала і сама господиня і я записав у записник щось десять пісень. На другий день я був на звалищах замку, посидів там, помріяв, налюбувався чудовим краєвидом і пішов далі на **Станиславів,** а все замітніше записував у народньому побуті, обстанові, житті й характері покутян.

В селі **Григорові** я поступив відпочити до великої коршми. Нараз почувся шум, потім сільська музика — скрипка й бас. Двері відчинились і ввійшла весела юрба народу з перевязаними через плечі рушниками з пришитими до шапок китичками, зеленого барвінку. Староста ніс коровайчик, загорнутий у такий же рушник і з застромленою у хліб зеленою гилькою барвінку. Він подав його бородатому арендареві; жид прийняв коровай, подякував і крикнув жидівці: „Рифке, ґехер ґіб ден ґоєс а гальбе ґарнец бром фен!" (Рифко, йди дай ґоям [християнам] пів ґарця горівки). Музики заграли; молодий дружба станув із дружкою та грімко заспівав: „Було не рубати зеленого дуба, було мя не брати, колим ти не люба; ах, мати, мати, калиновий цвіт, завязалась мені, мати мій миленький світ", і пішли парою вколо по просторій кімнаті, танцюючи. Мене здивувала ця сцена. Танець звався не коломийка, а просто „руський" (танець). Мені приємно було відкрити свій рідний танець, я любувався поворотністю танцюючих, їх одушевленою веселістю, слідкував цікаво за всіми рухами, підслухував слова пісень, словом, я так дуже піддався вражінням усього, що мене окружало, що забув про все і не запримітив, як стемніло і звечоріло. Я записав усі пісні, які вспів запамятати. Та я не хотів ночувати в жида. Між людьми я запримітив добродушного селянина, до якого я підчас танцю звертався по пояснення і діставав щирі та ясні відповіді. Я спитався його, чи не можна би в нього спокійно заночувати. Він згодився і я пішов за ним до недалекої хати. Мій господар, Гриць Пендрак, жив один із жінкою. Дітей не мали. Я післав по кварту анижівки і завів гутірку про пісні. Виявилося, що господиня любила співати. Мала приємний і добрий голос і я записав кілька нових пісень. Як я встав рано, не застав уже Гриця; він пішов іще досвіта **молотити пшеницю за панщину.** Я вгощував господиню горівкою, що ще осталась була, та просив її, щоби знову співала. Записав іще кілька нових пісень. Я готов був просидіти цілий день. Час від часу прибігали жінки. Вони півголосом допитувалися в господині, хто я, відкіля, чому тут сиджу. Я хотів і їх угостити, та вони не згодилися пити від чужого чоловіка. Трохи пізніше прийшов здоровий чоловік середніх літ із палицею. Я хотів і його вгостити, та господиня сказала, що „вони з уряду, вони вотаман". За пів години прийшов знову той же отаман із війтом, сіли коло мене на лавці та стали поважно розпитувати, хто я, відкіля, куди йду й по-що. Я пояснив, як знав. Та вони сказали, щоб я ішов до пана. Я подумав собі: буде клопіт. Мене привели до економа, якому я показав мій минулорічний атестат і пояснив, що йду до свояків. Він сказав мені **по німецьки, чого я, освічена людина, заходжу собі з такими простими людьми — худобою.** Я виправдувався, як міг, і він відпустив мене, всеж таки перестерігав, щоб я не заходив до простих мужиків. Як лише я вернувся до моєї господині, слідом за мною ввійшов молодий панич. Він увійшов у хату, не здіймаючи шапки, хоч на стіні висіли образи, не поздоровив, себто не сказав „добрийдень", а просто сів за стіл, на якім лежав хліб, сказав мені, чи не схочу я остатися в пана економа вчити дітей: двох хлопців і три дівчатка. Я виправдувався, сказав, що мушу вернутися до Львова, щоб далі вчитись, і він відійшов. Тоді я пізнав, що в селі всі звернули на мене увагу: і жид, у якого я не хотів ночувати, і баби-сусідки, й атаан, і всі донесли про мене до двора, до пана економа. Я був тепер уже обережніший. Ось чому цурається нарід мене, чужого чоловіка, хоч бачить ріжницю поведінки з ним: як поводився з людьми я, а як поводився економський писар. Господар, утомлений, вернувся щойно вечором із панщини. Обід і полуденок йому носили туди, на фільварок. Він сказав мені, що вороги раділи: „Вже вашого панича повели до двора під вартою; буде і вам біда". Переночувавши, я пішов далі серед благословення: „Бодай ви ніколи на зле місце ногою не ступили".

(Дальше буде).

Володимир Островський.

ПІД ЗНАМЯ ХРЕСТА

ПОВІСТЬ

з часу охрещення Руси-України в 988 р.

21)

А старий Дніпро то вже й стямитися не міг від радости, коли відчув на собі човни боярина Тихоші: як добрий дідусь, колисав їх, пестив і доглядав, щоб ні одна хвиля не стримала їхнього шаленого бігу навіть на мить. Бо справді, Тихоші було дуже спішно. Ой, як спішно було!

Перед двома днями князь Володимир покликав його до себе й сказав:

— Друже мій! Половину діла ми вже зробили. Але друга половина важча від першої: лекше Корсунь узяти й імператорів скорити, ніж киян на щось розумне намовити. Але ми таки мусимо їх охрестити. Та й час уже про це думати. Ніхто ліпше від тебе не переконає їх, що вони повинні змінити віру. Тож їдь до Києва й зроби так, щоб ні один киянин не дивився на мене вовком сіромахою, щоб усі раділи з нашої перемоги, щоб привитали Ганну, як матір, і готовилися до охрещення.

І Тихоша не їхав, а летів. Летів не тільки виконати волю князя. Він линув серцем поперед свого човна, щоб якнайскорше побачити Олену, щоб сказати їй, що слово своє виконав: поміч Володимирові охреститись, а корсунцям урятуватись від горя й смерти.

Ось уже Київ блиснув до сонця стінами теремів і хат. Ось із купи зелені на горі виринула чудернацька голова Перуна.

— Що, Перуне, — загули дружинники, охрещені в Корсуні — прийдеться тікати з Києва?

Перунова голова враз сховалася в зелені.

— Злякався! — ще голосніше засміялися вояки.

— Що сталося? — спитався Тихоша.

— Перун, як побачив нас з гори, то враз сховався. Боїться, щоб ми його до Мари не спровадили.

Тихоша згадав, що Перун уже його, і весело посміхнувся.

— На мою думку, то за ноги його й у воду! — вигукнув якийсь жартівник.

Дружинники знову вибухнули веселим реготом.

Старий Дніпро не стримався й у відповідь дружинникам зареготав голосною луною.

—————

— Гінці від князя приїхали! — загуло в Києві.

Боярин Тихоша висів на беріг і наказав дружині нікому ні слова не казати, з чим приїхали. Миттю післав до Добрині, щоб прислав вози під вантаж та щоб зібрав на княжий двір старшину й інших знатних людей Києва.

На дружинниках зброя була нова й гарна. Але боярин Тихоша всіх притьмарював своїм виглядом: шолом блестів до сонця, аж очі сліпив; кільчатка, подарована князем, міцно облягала його струнку стать; зелений плащ, зіпнятий на правому плечі срібною застіжкою, гарно відтіняв його загоріле мужнє лице. Очі світилися рішучістю й певністю своїх сил.

Коли за якийсь час прискакав на беріг на своєму вогненному коні Сердегур, Тихоша шепнув йому:

— Бояринe! Князь каже тобі: пішли зараз своїх людей у всі кінці городу, хай кличуть людей на княжий двір послухати, з чим приїхали княжі гінці. Та хай добре кричать...

— Зробимо! — засміявся Сердегур.

Коли вантаж був уложений на вози, Тихоша зібрав дружину й повів її на княжий двір. Вулиці вже густо заливали цікаві кияни й обабіч її посувалися вперед разом з дружиною. В княжій палаті вже чекали бояри й інші знатні люди. Кожний питався Тихоші про новинки з Корсуня, але він відповідав, що всі довідаються в свій час.

Коли ввесь двір і великі простори поза його огорожею виповнили велитенські маси людей, Тихоша вийшов на підвищення й почав промову:

— Прислав мене до вас великий князь Володимир з Корсуня й наказав мені сказати вам: Корсунь город вельми сильний; стіни його з каменя, високі й грубі, а на стінах бійниці й з цих бійниць греки сипали на нас стріли від ранку до вечора. Мають греки такі луки, що нараз кілька стріл випускають, і жалили нас ці стріли так, що не сила була до стін доступитися. Мудрий наш князь наказав рів копати, землю на край висипати й посувати її щораз ближче до стін та за нею від стріл ховатися. Але корсунці вночі всю землю нам забирали й рано ми мусіли копати наново. Тоді наш мудрий князь перекопав їм водопровід, яким вода текла під землею до города. Корсунці від спраги мало не повмирали, відчинили залізні ворота, вийшли зо своїми старшинами, духовними та з багатими дарами й просили нашого князя, щоб не губив їх.

— Ага! — ревіла юрба. — Вклонилися. Ха-ха-ха!

— Ввійшов наш князь з великою пихою до Корсуня й післав до Царгорода сказати імператорам: „І Царгород візьму, і своїх русичів там посаджу, як не вклонитеся моїм киянам і не пришлете мені сестри своєї Ганни та не дасьте нам своєї віри, бо русичі теж хочуть мати одного Бога й бути розумними. Переляkались імператори, скорилися й зараз прислали до Корсуня й сестру свою Ганну, і митрополита свого, і священиків, і інших знатних людей, і дорогих дарів багато.

— Так їх! — гула юрба. — Хай знають, хто такі русичі!

— Князь Володимир змусив греків охрестити і його, і всю дружину та повінчати його з Ганною. Але це ще не все. Князь Володимир сказав імператорам: мої кияни люди розумні; мусите їм продавати й вина для чоловіків, і зброю для дружинників, і перстені та інші прикраси для жінок і дівчат, і паволоки, і килими, і посудину, і інше — все дешево, а за наші товари платити добру ціну. Та щоб нашим купцям у ромеїв усяка свобода була й поміч.

— Оце добре! — загула юрба, як один чоловік. — Князь не забув про нас. Слава Володимирові!

— А наша княгиня Ганна — кричав уже Тихоша — наказала мені: Скажи киянам, що я їх вельми люблю й буду для них, як мати, а діточкам дай оці дарунки: і овочів наших, і солодощів, і забавок, а матерям та дівчатам — паволоки тонкої та красної, хай носять на здоровля. Княжі слуги все роздадуть вам, до хат занесуть.

— Слава княгині! — закричали жінки.

— А ще сказав князь Володимир, що буде будувати палати великі й церкви красні та інші речі буде робити з дерева, міди, мармуру, щоб майстри наші мали заробіток і щоб усім добре жилося. А тим, що вже не можуть працювати й заробити собі на хліб, князь буде все давати, як батько дає дітям. А ще з тої нової грецької віри князь Володимир узяв таку науку: щоб наші люди розумними були, то школи буде для дітей закладати, а в тих школах буде вчити їх і по чужому говорити, і письмен наших словянських, і батьків шанувати, і нікому лиха не робити й людей любити, як братів. Бачите, яка то мудрість від цеї нової грецької віри, що Володимир здобув собі в греків! Чи добра ця грецька віра?

— Добра! — загула юрба.

(Дальше буде).

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Для тих, що замовляють Читанки: Перша читанка „Буквар" Матвійчука, старе видання вичерпане. Нове видання вже прислане в Америку, але задержане в митовім уряді через страйк візників вантажних авт. Як лише цей страйк буде полагоджений, ця читанка буде розіслана замовляючим.

З ДНЯ

НАХАБНІСТЬ.

Теперішня доба, в якій живемо, навчила всіх одного: нині можна нахабно брехати в живі очі і все знайдуться люди, що в це повірять. З гидким цинізмом брешуть большевики, що в них є демократичний устрій і що вони за деокрматію. І хоч вони що дня розстрілюють сотки своїх найвищих урядовців і тисячі звичайних людей, то всеодно можна подибати нині чимало людей, які вірять у це. А також чимало є таких, що сміють цю брехню про „совєтську демократію" повторяти.

Правдивість чогось нині не залежить від змісту того, що хтось говорить, тільки від того, як хтось дані слова вимовляє. Коли хтось твердить про щось безлично, нахабно, вперто, то бідняга пересічний чоловік рад-не-рад мусить у це повірити.

ПОЛЬСЬКІ БРЕХНІ.

Не тільки деякі люди нині безсоромно брешуть, але дуже часто святу правду називають брехнею. Ось недавно нюйорський „Нови Свят" (з 30. серпня ц. р.) назвав „потворною брехнею" статтю американського журналу „Лайф" і дослівно написав таке: „Кламствем ест, іж Польска мобілізовала арміє на ґраніци Чехословації в замяже заатакуваня єй". А три тижні після того той же сам „Нови Свят" у 264 числі, знов у редакційній статті (а навіть той сам автор) пише: „Длячеґо Польска мялаби зжец сєн свих прав до земі цешиньскей і до полякуф за Ользон і патшець на поврут судетуф до Жеши?... Для чеґо Польска ма кшивде замальоваць шмінкон моральносці?"

А на передній сторінці того ж часопису є подані урядові польські звідомлення, що польський уряд скупчує свої війська на границі Чехословаччини. А представники Польщі твердять, що коли не дістануть по доброму тешинського Шлеська, то польські війська вмаширують до Чехословаччини.

Чомуж тоді з таким лицемірним обуренням називано „кламствем" попередню вістку про готовість Польщі напасти на Чехословаччину? Чому стидався тої новини „Нови Свят" передтим, а нині нею чваниться?

ІНШІ ДОМАГАННЯ.

Але в згаданій редакційній статті є ще інші польські домагання. Є там ще й таке:

„Будемо тепер — звучить та стаття у перекладі — свідками нагінки на Польщу. Публична опінія забуде про Гітлера, забуде про інших і з шляхотним обуренням вказуватиме на Польщу. Що то неморально є жадати звороту Тешина, що рушили ми, коли Чехословаччина є в нещасті. Добре є морально не лише признати Судети німцям, але також признати рацію, моральну рацію, Гітлерові. Зате недобре і неморально є, коли Польща зажадає тільки тих самих прав, тільки тої самої моральности, яку прикладається до Гітлера. Реалізм нинішнього дня є визутий з усяких сповидностей, з усякого сентименталізму... Ми мусимо памятати, що поляки в Чехословачині мають голос. Поляки в Чехословаччині мають теж право жадати повороту до матернього пня, а Польща має обовязок подати їм руку".

„ПРАВО Й ОБОВЯЗОК".

Чудово! Знаменито! Ґратулюємо панам з „Нового Святу" за твердження, що кільканадесять тисяч поляків у Чехословаччині мають повне право домагатися своїх прав на самовизначення, а також, що поляки з Польщі мають обовязок їм у цьому помогти.

Та рівночасно зазначуємо, що те саме право, а навіть більше, мають сім міліонів українців під Польщею. Українців під Польщею є сто сорок разів більше. Крім того життя їх є тисячу разів тяжче від життя поляків під Чехословаччиною. Українці в Польщі є позбавлені шкіл. Їх відтрутили цілковито від адміністрації краю. Їм не дають змоги купити землі, бо всі резерви забирають кольоністи. Їм розвязують їх інституції, їхні кооперативи, читальні, спортові дружини. Їм забирають спортові площі, їхніх свідоміших одиниць розстрілюють потайки польські бандити. Їхніх редакторів ставлять на позір і під загрозою закриття часопису забороняють щонебудь написати про ті переслідування. Їхні церкви польська влада сотками палить, розвалює, нищить, гірше татарської орди. Польські тюрми переповнені українською молоддю.

Український нарід стогне під польською тиранією і хоче самоозначення. Чи признасть „Нови Свят" йому також право на самоозначення, чи може скаже по старому: „То цо іннеґо".

СЦЕНИ З ГУРАҐАНУ.

Коли гураґановий вітер досягнув уже 75 миль на годину, боротьба прохожих з вітром була звичайною сценою на вулицях Ню Йорку. В Гартфорді, Конетикот, вітер досягнув над містом скорости 185 миль на годину.

ЖІНКА ДО КОНҐРЕСУ.

Пані Бесі М. Ґаск з Флоренсу, Савт Каролайна, кандидує на становище конґресменки на місце, опорожнене смертю її мужа, що помер кілька місяців тому.

ЕЛЄКТРИЧНІСТЬ І ТРУП.

Людина кермує мязами по своїй волі. На приказ волі корчиться той чи інший мяз, виконуючи свою працю чи рух. Звичайно в кожному русі бере участь не один мяз, але ціла їх ґрупа. Мало людей має рідку здібність напинати окремі мязи по своїй волі. Належать тут головно добре виґімнастикувані силачі. У них видно, як під шкірою появляються і зникають тверді кульки стягнених мязів.

Мязи людського тіла можна примусити до корчів без участи людської волі, перепускаючи через них електричний струм. Звідсіль і походить відоме явище, що когось „вхопить" електричний струм; це буває, як хтось необережно доторкнеться електричного проводу, то не може тоді того проводу відкинути, хоча відчуває біль. Діється це тому, що скорчені під впливом електричности мязи не піддаються його волі.

Таксамо реаґують на вплив електричного струму мязи свіжого трупа, який іще не задеревів; під впливом подражнення електричним струмом труп починає порушати рукою, ногою, головою, отвирає та замикає уста, — що, розуміється, робить макабричне враження.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Справа протесту.

Вступаючи в ряди українським громад по всіх закутинах Злучених Держав і Канади, українці в Дітройті нараджуються також над протестом. Деякі люди піддають думку, щоб звернутися через часописи до цілого українського загалу в Америці, щоб рівночасно в однім дні, а бодай в однім тижні, влаштувати по всіх місцевостях такі протести. Подібно, як колись було в часі „пацифікації". Інші радили зробити місцевий протест і не чекати на інших.

Дискусії над тою справою ведуться по товариствах і клюбах. Комітет Протесту відбув у тій справі щось три засідання. Але щоб уже раз рішити ту справу протесту, Комітет закликає на день 29 вересня ц. р. до У. Н. Дому ще одні наради, на які повинні прийти представники всіх орґанізацій. На засіданні буде оброблена докладна програма протесту. Вісті, що надходять з Европи, ще більше наглять цю справу.

Д-р А. Т. Кібзей.

ЗДІБНІСТЬ ДОРОСЛИХ ЛЮДЕЙ ДО НАУКИ

Дорослі люди вчаться багато краще, як звичайно вірили. До такого висновку прийшов д-р Герберт Соренсон, президент Стейтового Каледжу Вчителів у Дулют, Мінесота, котрий вів усенародні досліди над багатьома тисячами дорослих студентів у клясах університету для продовжування науки.

Досліди зо студентами вечірніх шкіл вже давно виявляли той факт, що розум людини не затуплюється з кінцем формального шкільного навчання та що дорослі люди можуть надбати нові ідеї і науку з такими самими успіхами, як шкільні діти. У книжці під заголовком „Здібність дорослих", яку щойно випустив видавничий відділ університету Мінесота, подано висліди дослідчих праць і досягнень студентів стейтових університетів й багатьох інших шкіл по цілім краю, котрі ведуть круси для дорослого населення. Висліди знову виказують, що самого віку не можна більше вважати застоєм у надбанні нового знання чи фаху, якщо інтересовані з посвятою віддаються науці. В передмові до тої книжки Ричард Р. Прайс, директор доповняючих курсів усіверситету Мінесоти, заявляє, що „дорослі люди можуть навчатись і памятати", а дальше, що „вік обнижує духову силу досить повільно, одначе якщо ті сили систематично вправляються".

Вік студентів на доповняючих науках, про котрі говорять останні досліди, сягає від яких вісімнацять років життя аж до сімдесятьох і продовжуться яких шістьдесять літ. Біля пятнацятьох відсотків усіх доповняючих студентів мають сорок років життя. Одначе в деяких університетах одна четвертина студентів має по сорок років життя, або більше.

Попередня освіта тих студентів дуже ріжниться. Хоч багато з них попередньо побирали науку в каледжах, то є й такі студенти, котрі мають непокінчені елементарні школи. Вчителі становлять від одної третини до половини цілого впису учнів, але загально між студентами є жінки і чоловіки з усіх шарів населення: господині дому, адвокати, доктори, інжиніри, піклуванки, стенографісти, урядовці, а також плястери, шофери, пофарники, зарібники, послугачки, тощо.

Велика більшість дорослих студентів проявляє нахил до науки ремесла чи фаху, а саме для набуття більшого знання теперішнього заняття або вивчення нового. Інші вчаться для свого умового задоволення та цікавости і змагання до культурного розвитку, а ще інші тому, що воліють провести свій свобідний від праці час на науці в школі. Майже одна четвертина учасників ходила на шкільні курси для культурного зацікавлення або для проведення вільного від праці часу.

Більшість студентів доповняючих курсів займається щоденною працею підчас дня. Вони часто знеможуться, заки пічнеться наука, і крім того не мають подостатком часу на ведення академічної праці. Але, не зважаючи на таку безрадність, умові здібності доповняючих студентів показались майже такі самі, як у правильних студентів.

Висліди цих дослідів-студій повинні принести заохоту для дорослого населення обох полів, котре задумує працювати в напрямку придбання для себе фахової чи культурної освіти. Вони піддержують те відношення до освіти дорослих, яке приняло Бюро Освіти Злучених Держав. Недавно тому видано заяву, що „доросле населення є управнене до освітніх нагод для заспокоєння своїх інтересів, розвинених або поширених підчас дозрівання"; що „доросле населення є управнене дістати фахове вишколення для піднесення чи збільшення своїх життєвих сил"; що „суспільство обовязане створити освітні нагоди, котрі допоможуть дорослому населенню розумно проводити свій вільний від праці час"; а дальше, щоб „дорослі люди мали освітні нагоди відповідно до своїх здібностей до науки", а в кінці, щоб „освітні нагоди для дорослих становили охоронний знаряд для демократичної форми правління".

ФЛІС.

КОЛЬОНІЗУЮТЬ КАВКАЗ МОСКАЛЯМИ.

„Известия" з 26. 8. подають, що на побережжі Чорного моря (Анапа, Новоросійськ) закладають тисячі гектарів нових виноградників. Це викликає туди струю нових переселенців. У 1937 р. НКВД „помагало" переїхати на поселення туди колхозним сімям. В 1938 р. переселення збільшується. НКВД переселює в райони чорноморського побережжя кількасот родин з воронізької области. Переселенці дістають полекші. Їх звільняють від старих довгів, тобто їм відписують усякого роду податки і данини. Переїзд безплатний. Старе майно віддають, а на місці дістають нове. Кожна родина дістає кредит 300 карбованців на розгосподарювання та кредит на будову домів на 8 літ.

(Це дуже інтересне признання. Деж поділись місцеві мешканці? Чому беруть на переселення населення, що не розуміється на виноградстві? Чому москалів? Вкінці інтересне й те, що селяни не є в спромозі виконувати всі здачі державі, коли і тепер є ще довги. Відомо, що щойно недавно Москва „великодушним" актом подарувала була селянам довги з минулих років. А тут виходить, що вже є нові довги в області сільсько-господарського податку, культурного збору, обезпечення й обовязкової хлібоздачі).

ДО ВСІХ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ В СТЕЙТІ КОНЕКТІКОТ!

Отсим подаємо до відома, що

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

ВСІХ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ В СТЕЙТІ КОНЕКТІКОТ

:——::——: відбудуться :——::——:

В НЕДІЛЮ, 2-ГО ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1938. РОКУ

В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛІ, 123 PARK STREET, NEW HAVEN, CONN.

Початок зборів у 2-гій годині пополудні.

На збори повинні прийти конечно всі відділові урядники й бувші делеґати. А члени повинні прибути принаймні з поблизьких місцевостей. Про справи У. Н. Союзу говоритиме гол. рекордовий секретар **Д. Галичин.**

221,4,7 **Головна канцелярія У. Н. Союзу.**

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВИЛКС-БЕРРИ, ПА. Звичайні місячні збори Братства св. Івана Хрестителя, від. 223., відбудуться в неділю, 2. жовтня, зараз по Службі Божій, в гали церковній при Ривер ул. Напоминається ще раз всіх членів, щоби явились на цей мітінґ задля важних справ і вирівняли свої залеглости, щоби опісля не було нарікань на відділових урядників. — Уряд.

БАЧИТЬ ВІЙНУ.

Антоні Іден, бувший англійський міністер заграничних справ, осуджує політику британського премієра Чеймберлина в чехословацькій справі й бачить з неї лиш один вислід: війну. На світлині капітан Іден з жінкою і сином на вакаціях у Киларні, в Ірляндії.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

СИРАКЮЗ, Н. Й.

В нашій громаді приятелі громадян Тетяни і Луки Заліських справили для них милу несподіванку: 25-літній ювилей їх щасливого подружжя.

В суботу, 10 вересня ц. р., в просторій салі засіло до столів поверх сто гостей. У той час впровадили на салю ювилятів, які зворушились, не знаючи, що це за свято.

Тостмайстром був п. В. Осухівський, який покликував до слова представників місцевих організацій. Між гостями був присутній парох о. М. Кузів, який теж зложив бажання ювилятам.

Гості обдарували ювилятів щими привітами і гарними дарами. При тій нагоді п. В. Осухівський згадав за наших братів у Рідному Краю і зібрано на визвольну боротьбу $11.80. Жертвували по $1: Л. Заліський, А. Міцьо, М. Федцік, М. Слободян; по 50 ц.: В. Карбівничак, В. Осухівський, В. Матвійчук; решта дрібними. Гроші передано касієрові ОДВУ ч. 9.

Годиться згадати, що Тетяна і Лука Заліські походять з села Кривотули Старі, пов. Товмач. Вони є активними працівниками в нашій громаді, належать до У. Н. Союзу, У. Н. Дому, ОДВУ ч. 9. Пані Заліська виказує найкращу активність у жіночій кат. громаді та в інших установах, як громадсько-національних так і в церковних. Їх донечки належать до хору і є в нашій громаді найкращими декляматорками.

Г. Туркевич.

ЩАСТЯ В МАТЕРАЦІ.

В містечку Дондес біля Гамилтону (Канада) робітник Стром утратив у пожарі хату й усю обстанову. З крайньої потреби купив у жида, торгівця старими річами, матерац. Але матерац показавсь уже таким розлізлим, що Стром, кляни жида, викинув його на подвіря, щоби діти на нім бавились. Як виносили матерац надвір, вилетіли з нього дві десятки. Дальші розшуки викрили пачку десяток і двацяток, а крім того ще мішочок срібла. Поважна готівка знайшлася в руках Строма, але він іще не був вдоволений і коли подер сінник на шматки, ще знайшов більшу пачку банкнотів. У банку йому сказали, що гроші добрі, і ніхто по них не зголошується. Жид, що матерац йому продав, із жалю мало що не здурів, коли про це вичитав у газетах.

ГУГАРАН У НЮ ЙОРКУ.

Підчас останнього гураґану в одній частині Ню Йорку, недалеко форту Скайлера, буря викинула на травник на побережжі цілий яхт.

ПРИЗНАВСЯ ДОБРОВІЛЬНО ДО ВБИВСТВА, ЯКОГО НЕ БУЛО

Кілька тижнів тому пропала в Лондоні одна молода дівчина, наназвище Аліція Санд, яка працювала як помічниця господині в однім багатім домі. Одного дня Аліція Санд вийшла з віллі своїх хлібодавців і більше не вернулася.

Що сталося?

Ніхто не міг сказати нічого певного, куди поділася молода дівчина. Почали догадуватися, що — або її схопили торговці „живим товаром", або — вона впала жертвою якогось убивства. Коли минуло три дні і молода дівчина не дала ніякого знаку життя, властник віллі повідомив поліцію. „Скотленд Ярд" почав розшуки, але без ніякого успіху.

Агенти „Скотленд Ярду" вже від першої хвилини почали підозрівати, що її таки вбито. І справді, далеко за Лондоном знайшли під кущем при дорозі якийсь жіночий капелюх і трохи дальше рукавички.

Згублена рукавичка.

Щодо капелюха, не було певности, зате щодо рукавички, то господині дому зізнала, що вона зовсім певно належала до молодої і гарної дівчини.

Одначе поліція стояла перед загадкою, бо не знайшла нещасної. Та ось одного дня — бахнула неякабудь сензація: до поліції зголосивсь один молодий вояк і признався, що це він убив Аліцію Санд вистрілом з револьвера. Як причину він подав, що кілька разів він освідчався молодій дівчині, але вона рішуче відкидала його освідчини.

Врешті одного дня, доведений до розпуки, він пішов близько віллі, де жила його дівчина, і, підглянувши, як вона вийшла з хати, напав її на дорозі і хотів ужити супроти неї сили. Дівчина боронилася, а він — скажений від гніву і пристрасти — застрілив її, а тіло закопав.

Арештований плутається в зізнаннях.

Очевидно, вояка арештували. Він називається Діксон. Поліція трохи здивувалася, що Діксон поводиться спокійно, але знала з практики, що таке трапляється часто у злочинців.

На запит поліції, де він закопав тіло своєї жертви, Діксон почав плутатись. І взагалі він не вмів пояснити багато подробиць убивства.

Несподіванка!

Та ось кілька днів після арештування Діксона звилася несподівано на поліції — сама Аліція Санд! Була здорова і весела!

Що сталося?

Вона оповіла цілу пригоду: вона вже від довшого часу кохалася з одним торговельним аґентом і саме критичного дня умовилася без відома своїх хлібодавців — узяти з ним шлюб. Вона пішла до кравецького магазину, одяглася й обоє поїхали на шлюб. Безпосередньо по шлюбі обоє виїхали в пошлюбну подорож до Франції.

І ось у Франції щаслива „молода" вичитала в часописах, що її, мовляв, убили і — що більше — арештували вбивника. Вона негайно сіла на корабель і приїхала до Лондону.

Щож на те Діксон?

Спровадили Діксона. Цей щойно тепер признався, що він навіть на очі не бачив ніколи Аліції Санд і що все вигадав від початку до кінця.

Чому? Ось чому: його полк відходив до Палестини. А Діксон страшно не хотів там їхати. І ось він придумав плян: вичитав у газеті про таємниче вбивство Аліції Санд і хотів з цієї обставини скористати. Думає собі: признаюся до вбивства, мене трохи потримають, полк виїде, а тоді я виясню справу — і мене таки залишать в Англії.

Так і зробив. Але з тою маленькою ріжницею, що таки мусить відсидіти кілька літ у вязниці. Йому грозить 2—5 літ за дезерцію (бо так окреслила військова влада його вчинок), а потім його нажене з армії.

МОРДУЮТЬ КОМСОМОЛЬЦІВ.

„Комсомолець України" з 24. 8. подає, що в селі Собківка, уманського району, замордовано 2 комсомольців: Драченка і Новосельського. Справою навіть не заінтересувався райком комсомолу. Газета пише, що райком потурає ворогам народу. В уманській медичній школі викрито націоналістичну організацію. Рештки ворогів ще й тепер працюють, ба що більше. Їм помагають і комсомольці, напр. виставляти ворожі песи на сцені. Подають, що керівником ворожої роботи є студент Костюкевич. Його попирає секретар райкому комсомолу, Гриценко. До комсомолу принято наново студента Шморгуна, відомого антисеміта, та студента Лопатюка, що відомий з наклепництва. В селі Дружках комсомолець Одноробенко виступає публично з антисовєтськими речами. Керівника комсомолу на стації Умань заарештовано як ворога народу. Ґазета закликає Київський Обком комсомолу занятися ближче уманським райкомом комсомолу.

ЧИМНІСТЬ.

— Ви сіли на свій капелюх!

— Ах, вибачте, я думав, що то ваш.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ. (20)

В той час, як валка трьох білих людей і кількох чорних посувалася в напрямку півночи, Тарзан посувався в напрямку полудня. Він звичайно мандрував верхами дерев. Це був його найкращий і найбезпечніший шлях. В той спосіб він уникав засідки дикунів, що чигали в тих околицях майже зза кожного корча. Зате білі подорожники не були такі щасливі.

Пізно вечором валка білих вандрівників зупинилася над рікою. Тут вони мали отаборитися на ніч. Два білі чоловіки при помочі чорних почали розбивати намети. А Марія тимчасом висунулась від гурта і, перебравшись у купелевий стрій, хотіла відсвіжитися в холодній воді. По горячому марші холодна купіль видавалась великою приманою.

Боб і Джеф нераз остерігали її перед тим, кажучи, що африканські потоки повні ріжних плазунів, а головно крокодилів. Та Марія все ризикувала, щоб гулькнути у воду. Тому й тепер вона злегковажила цю осторогу, в добрій надії, що може цей потік вільний від небезпечних плазунів. Вона запустилась у потік, який манив її чимраз далі.

Не запримітивши ніякої небезпеки на самім початку, дівчина була вже певна, що все гаразд. По хвилинці вагання вона підняла обі руки вгору і стрибнула у воду. Холодна вода приємно облила її тіло. Поплававши трохи, вона знов станула, щоб згорнути воду з обличчя. Та втім вона запримітила, як величезний крокодиль з води підняв голову.